

De kunst van het tekstzetten

LATEX en Beamer

Stijn Rebry

Groep Wetenschap & Technologie, Kulak

X0B53a - Wetenschappelijk rekenen en schrijven

Overzicht

- 1 Introductie
- 2 Wetenschappelijke artikels schrijven
- 3 Wetenschappelijke formules invoegen
- 4 Presentaties maken met Beamer
- 5 TeXStudio, templates en meer

Wat is LaTeX?

- Stabiel, platform-onafhankelijk, betrouwbaar
 - Gebaseerd op TEX (1977, Donald Knuth)
 - Macro's met voorgedefinieerde lay-out
 - Nog steeds in ontwikkeling en achterwaarts compatibel
- Mark-up in plaats van WYSIWYG
 - Auteur bepaalt de logische structuur
 - LATEX bepaalt de lay-out
- ▶ Voor- en nadelen...
 - Automatisch een consequente, professionele lay-out
 - Mooie en eenvoudig te maken formules
 - Onmogelijk om ongestructureerde documenten te maken

Waaruit bestaat een LaTeX-systeem?

- 1 Een geschikte editor
 - Bron is een gewoon tekst-bestand (.tex)
 - Windows: TeXStudio
- 2 Een LATEX-distributie
 - Zet .tex-tekst om naar .pdf-bestand
 - Windows, Linux: TeX Live
 - Mac OS: MacTeX
- 3 Een flexibele viewer
 - Printen, presenteren, doorzoeken van het .pdf-bestand
 - Windows: SumatraPDF

Een minimaal document

Minimaal document

\documentclass{article}

\begin{document}

Dag iedereen!

\end{document}

\documentclass{}
bepaalt de lay-out:

- article: korte tekst
- book: een boek
- beamer: een presentatie
- **.** . . .

Structuur van een document

```
Minimale syntax
\documentclass{article}
% Preamble
\begin{document}
% Body
\end{document}
```

- Preamble: Instellingen
 van \documentclass
 tot \begin{document}
- Body: Inhoud
 van \begin{document}
 tot \end{document}

Structuur van commando's

Syntax van commando's \commando{arg} \commando{arg1}{arg2} \commando[opt]{arg} \begin{environment} \end{environment} % Commentaar

- Commando's beginnen met \ backslash
- Argumenten tussen {} accolades
- Optionele argumenten tussen [] vierkante haakjes
- Omgevingen/environments
 tussen \begin{...} en \end{...}
- Commentaar achter een % procent-teken

De hoofding

```
Titel, auteur en datum
\documentclass{article}
\title{Van start ...}
\author{Stijn Rebry}
\date{\today}
\begin{document}
\maketitle
Dag iedereen!
\end{document}
```

- \title, \author, \date leggen informatie vast
- \today de datum van vandaag
- \maketitle maakt de hoofding

Extra Pakketten

```
Taal, hyperlinks en figuren
\documentclass{article}
\usepackage[dutch]{babel}
\usepackage{hyperref}
\usepackage{graphicx}
\title{Van start ...}
```

Belangrijke pakketten:

- babel: woordafbreking
- ▶ hyperref: hyperlinks
- graphics: figuren

Vreemde symbolen

Speciale tekens

- Speciale symbolen: # \$ % & { } backslash toevoegen
- Accenten en tilde:
 ê ^ e ñ ~ n
 vereisen leeg argument
- ► Koppelteken -, minteken -, gedachtestreepje -
- Witruimte na commando verdwijnt, backslash + spatie zet expliciete spatie: ATEX ATEX

Hoofdstukken

(sub)*secties

\section*{Inleiding}
Ongenummerde sectie.

\section{Het begin}
Automatische nummering

\subsection{Subsectie}
Dubbele nummering

Verschillende niveau's

- ▶ \part
- \chapter
- ► \section
- ► \subsection
- \subsubsection
- \paragraph
- \subparagraph

Inhoudstafel maken:

\tableofcontents

Opsommingen

Van begin tot end \begin{enumerate} \item Editor \item Distributie \item Viewer \end{enumerate}

Soorten lijsten:

- enumerate
- itemize
- description

Nesten van lijsten mogelijk

Uitlijning

Van links naar rechts

\begin{flushright}
\today
\end{flushright}

\begin{center}
In het midden
\end{center}

Soorten uitlijning:

- ▶ flushleft
- flushright
- center
- quote
- **>** ...

Computercode en typewriter-font

```
Computercode
\texttt{typewriter}
\verb+\texttt{...}+
\verb+\verb|...|+
\begin{verbatim}
test := proc(x)
 x := x**2:
 end proc:
\end{verbatim}
```

Computercode steeds in typewriter-lettertype

- Doorlopende tekst: \texttt{...}
- LaTeX-code weergeven:
 \verb|...|
 met willekeurig begin- en eindsymbool
 (hier |)
- Meerdere lijnen: verbatim-environment
- Lange stukken code: listings-pakket

Kruisverwijzingen

Labels en referenties

```
\section*{Inleiding}
In hoofdstuk \ref{sec:install}
op pagina \pageref{sec:install}
wordt eerst...
```

```
\section{Installatie}
\label{sec:install}
\subsection{MikTeX}
\label{sub:miktex}
```

- \label maakt een onzichtbaar etiket
- \ref plaatst het correcte nummer
- \pageref verwijst naar de pagina
- ► 2 × LATEX uitvoeren

Voetnoten

Voetnoten¹ in doorlopende tekst worden geplaatst met het commando \footnote.

```
Labels en referenties

\footnote
{Dit is een voetnoot}

\footnotemark
\footnotetext
{Nog een voetnoot}
```

```
Doorlopende tekst:
\footnote{...}
```

► Speciale omgevingen²: \footnotemark Verderop in tekst \footnotetext{...}

¹Dit is een voetnoot

²Nog een voetnoot

Hyperlinks

Hyperlinks

```
\href{https://...}{text}
```

```
\href{mailto:...}{text}
```

\href{URL}{tekst}

- ► URL, de effectieve link
- text, aanklikbare tekst
- speciale symbolen worden aanvaard
- mailto:... voor e-mailadressen

Tabellen invoegen

```
Tabel maken
\begin{tabular}{1|rc}
& kop 1 & kop 2 \\
\hline
rij1 & abc & 123 \\
rij2 & A & 1
\end{tabular}
```

- tabular-omgeving
- Kolomdefinitie {rcl}: één symbool per kolom
 - r rechts uitgelijnd
 - c gecentreerd
 - 1 links uitgelijnd
 - | vertikale lijn
 - \hline horizontale lijn
- & kolomscheiding
- \\ nieuwe rij

Tabellen invoegen

Speciale kolomdefinities

```
\begin{tabular}{p{5cm}}
Tekst in een kolom van 5 cm breed
over meerdere lijnen
\end{tabular}
```

```
\begin{tabular}
{r@{$\leftrightarrow$}l}
groot & klein\\ dik & dun
\end{tabular}
```

- Kolomdefinitie p{5cm}:
 - kolom met vaste breedte
 - tekst over meerdere lijnen
- Scheidingsteken tussen twee kolommen: @{...}
- Tekst gecentreerd over twee kolommen:
 \multicolumn
 {2}{c}{text}

Figuur invoegen

Figuur invoegen \documentclass{article} \usepackage{graphicx} \begin{document} \includegraphics [width=.5\textwidth] {figuur} \end{document}

- Pakket graphicx vereist
- \includegraphics{bestand}
 figuur bestand.??? invoegen
- Extensie .pdf, .png of .jpg, niet .jpeg, .JPG, .bmp, ...
- Best in dezelfde map
- Hoofdlettergevoelig
- Nooit spaties in bestandsnamen
- Optioneel argument: grootte, rotatie, . . .

Float maken van tabel of figuur

```
Figuren laten zweven
\begin{figure}
\centering
\includegraphics{...}
\caption{bijschrift}
\label{fig:euclides}
\end{figure}
\listoffigures
```

- Zwevende omgeving met figure of table voor figuur resp. tabel
- \centering
 inhoud centreren
- \caption + \label bijschrift voor kruisverwijzing
- ► \listoffigures en \listoftables voor lijst van figuren resp. tabellen

Bibliografische informatie verzamelen

```
Het bib-bestand
@article{label article,
  title={...}.
  author={...}}
@book{label book.
  title={...}.
  author={...}}
Omisc{label website,
  title={...}.
  author={...}}
```

- Afzonderlijk bestand met bibliografische informatie mijnbib.bib
- ► Een record per bron, @article{...}, @book{...}, @misc{...}, ...
- Noodzakelijke informatie in velden naargelang type bron, title={...}, author={...}, publisher={...},...

Bibliografische informatie invoegen

Citaties en bibliografie

```
Uit het werk van Dierckx
\cite{label_article} blijkt dat...
```

```
Volgens de ECTS-fiche
\cite{label_website} geldt dat...
```

```
\bibliographystyle{plain}
\bibliography{mijnbib}
```

- Citatie invoegen met behulp van het label, \cite{label}
- Integreer citaties in de tekst op een zinvolle plaats
- Lay-out en ordening instellen met
 \bibliographystyle{...}
- ▶ Bibliografie invoegen met \bibliography{...}
- ► LATEX + BIPLEX + LATEX

Index toevoegen

```
Het makeidx-pakket
\usepackage{makeidx} \makeindex
\index{lemma}
\index{lemma!sublemma}
\index{bereik|(}...\index{bereik|)}
\index{lemmalsee{...}}
\index{sorteren@lemma}
\printindex
```

- Pakket inladen om \index{}-commando beschikbaar te maken
- \makeindex zorgt dat de index effectief gemaakt wordt
- ▶ \index{} voegt lemma's toe, op de plaats naarwaar verwezen wordt
- \printindex} op de plaats waar de index wordt afgedrukt
- ightharpoonup LATEX + MakeIndex + LATEX

De wiskunde-modi

Van klein naar groot

```
Een rechte door punten \((a,b)\)
en \((c,d)\) heeft als vergelijking
\[y = \frac{d-a}{c-a}(x-a)+b.\]
```

Formule \ref{eq:euler} werd
ontdekt door Euler,
\begin{equation}\label{eq:euler}
1+e^{i\pi}=0.
\end{equation}

- \$...\$ of \(...\) in doorlopende tekst
- ► \$\$...\$\$ of \[...\] op afzonderlijke lijn
- equation-environment genummerde formules met label
- align-environment berekeningen over meerdere lijnen

De wiskunde-modi

```
Van klein naar groot
\usepackage{amsmath}
\begin{align}
1 & = \sqrt{1} \\
 \& = \sqrt{(-1)(-1)} \
 & = i \cdot dot i 
 &= -1
\end{align}
```

- \$...\$ of \(...\) in doorlopende tekst
- ► \$\$...\$\$ of \[...\] op afzonderlijke lijn
- equation-environment genummerde formules met label
- align-environment berekeningen over meerdere lijnen

Getallen

Commando num uit het siunitx-pakket

Input	Text	Math	
1	1	1	1
-1	×	-1	-1
1,1	1,1	** ***	1,1
10000	10000	10000	10000
0,00001	0,00001	0,00001	0,00001

\usepackage{siunitx}
\sisetup{output-decimal-marker={,}}
\num{-123456.789}

Moeilijkheden:

- Minteken
- Decimaalteken
- Spatiëring

Oplossing naargelang soort getal:

- Natuurlijke getallen: geen probleem
- Negatieve getallen: wiskunde-modus
- Zeer grote getallen: num{...}
- ► Kommagetallen: num{...}

Enkel met \num{...} altijd correct

Roman of Italic?

Uitzonderingen

\usepackage{amsmath}
\DeclareMathOperator{\Bgtan}{Bgtan}
\usepackage{siunitx,mhchem}

```
\cos(x), \Bgtan(x)
\(m_{\text{aarde}}\)
\(\si{kg.m/s^2}\)
\(\SI{9.81}{m/s^2}\)
\(V_{\ce{H_20}}\)
```

Wiskunde cursief tenzij

- Meerdere letters niet cosx maar cosxniet Bgtanx maar Bgtanx
- ► Lopende tekst in formule niet m_{aarde} maar m_{aarde}
- Fysische eenheden niet kgm/s^2 maar kgm/s²
- Namen van atomen niet V_{H_2O} maar V_{H_2O}

Functies en formules

Wiskunde-syntax

$$\label{lim_{x\to 0}frac(x)} $$\lim_{x\to 0} frac(x)}{x}=1$$

$$(\int a^x f(t) dt)'=f(x)$$

- _ subscript
- ^ superscript
- ▶ \frac breuk
- ▶ \lim limiet
- ► \sum som
- ► \int integraal
- ► \infty oneindig

Matrices en stelsels

Syntax voor matrices

```
\left( \begin{array}{cc}
    a_{11} & a_{12} \\
    a_{21} & a_{22}
\end{array} \right)

|x| = \left\{ \begin{array}{rl}
    x & \textrm{als } x > 0 \\
    -x & \textrm{als } x \leq 0
\end{array} \right.
```

- array-omgeving, analoog aan tabular
- ▶ \left(en \right) gepaste haakjes
- ▶ \left\{ en \right. voor stelsel

Tabellen allerhande:

- ▶ tabular: teksmodus, elementen horen tekst te zijn, of \(\\)
- array: wiskundemodus, elementen
 horen wiskunde te zijn, of \text{...}
- table: float-environment voor tabellen, bevat typisch nog tabular-environment

Eigen commando's definiëren

```
Nieuwe commando's
\usepackage{amssymb}
\mbox{\newcommand}{\R}
   {\ensuremath{\mathbb{R}}}
\newcommand{\norm}[1]
   {\left\|#1\right\|}
\newcommand{\pd}[2]
   {\frac{\partial #1}{\partial #2}}
\(\R, \operatorname{vec}\{v\}, \operatorname{pd}\{f\}\{x\}\)
```

\newcommand{\naam}[n]{<code>}

- ▶ \naam het nieuwe commando
- n aantal argumenten
- <code> uit te voeren code
- #1, #2 argumenten

Resultaten:

- ightharpoons
- ||v||
- $ightharpoonup \frac{\partial f}{\partial x}$

Eigen omgevingen definiëren

Definities en stellingen

```
\newenvironment{roodmidden}
    {\begin{center} \color{red}}
    {\end{center}}
```

\begin{roodmidden}
Rood en in het midden
\end{roodmidden}

```
\newenvironment{naam}
{<begin>} {<einde>}
```

- naam de nieuwe omgeving
- \begin{naam} wordt <begin>
- \end{naam} wordt <einde>

Resultaat:

Rood en in het midden

Stelling en bewijs

```
newtheorem-syntax
% nieuwe teller:
\newtheorem
{arg1}{arg2}[opt1]
% bestaande teller:
\newtheorem
{arg1}[opt2]{arg2}
```

- \newtheorem nieuwe omgeving
- arg1: naam environment
- arg2: Stelling/Definitie
- opt1: sectie-niveau
- opt2: theorem-naam

Stelling en bewijs

Preambule

\newtheorem{df}{Definitie}[section]
\newtheorem{st}[df]{Stelling}

Body

```
\begin{df}[Continuïteit]
Een functie is continu als ...
\end{df}
\begin{st}
De som van twee continue functies ...
\end{st}
\begin{proof}
Oefening voor de lezer.
\end{proof}
```

Basisformules

Chemie-modus

\usepackage{mhchem}

\begin{document}

- Pakket: mhchem
- ► Commando: \ce{...}

Resultaten:

- $ightharpoonup ^{227} Th^+$
- ightharpoonup CO₂ + C \Longrightarrow 2 CO
- ightharpoonup SO₄²⁻ + Ba²⁺ \longrightarrow BaSO₄ \downarrow

Moleculen tekenen

Chemie-modus

```
\usepackage{chemfig}
\setchemfig{atom sep=2em}
\chemfig{H-[:30]0-[:30]H}
\chemfig{-[:30]=[:-30]-[:30]}
\chemfig{*6(=-=-)}
\chemfig{N(-[:150]H)(-[:-150]H)
(-C*6(=C-C=C-C=C-C))}
```

- Pakket: chemfig
- Commando: \chemfig{...}

Resultaten:

De Beamer-klasse

Een minimaal document

\documentclass[...]{beamer}

\title[Kort]{Volledig}
\author[Kort]{Volledig}
\date{\today}

- beamer presentatie-opmaak
- handout (optioneel) enkel handouts maken
- \titlepage maakt een titel-slide
- Korte versie van titel, auteur, secties, ...voor kop- en voettekst

Secties en frames

```
Een eerste frame
\begin{document}
\section
{Basisprincipes}
\begin{frame}
\frametitle {Secties en frames}
Inhoud van het frame \end{frame}
\end{document}
```

- Alle inhoud in frame-environment: telkens één scherminhoud
- \frametitle geeft elk frame afzonderlijke titel
- Sectie-commando's daarbuiten: bepalen inhoudstafel en overzicht

Horizontaal structureren

```
Block-syntax
\begin{block} {Een blok}
\end{block}
\begin{exampleblock} {Een voorbeeld}
\end{exampleblock}
\begin{alertblock} {Een opmerking}
\end{alertblock}
```

- block: belangrijk resultaat, doorgaans blauw
- exampleblock:
 een voorbeeld, groen
- alertblock: een opmerking, rood
- theorem: automatisch als block

Verticaal structureren

Columns-syntax

```
\begin{columns}
\column{.5\textwidth}
Tekst in kolom 1
\column{.5\textwidth}
Tekst in kolom 2
\end{columns}
```

- columns-environment: deelt de beschikbare breedte op in meerdere kolommen
- begint een nieuwe kolom van de
 opgegeven breedte

Slides en frames

Pauzeren

\begin{itemize}

\item Eerste slide

\pause

\item Tweede slide

\end{itemize}

- Frame: De volledige inhoud van één scherm
- Slide: Elke stap binnen de opbouw van een frame
- \pause: Pauzeert tussen twee slides

Overlays

Speciale effecten

\uncover<2-> {Leesbaar maken}

\only <3-4> {Laten verschijnen}

\alert <4> {Benadrukken}

\textit <5> {Tekstopmaak toepassen}

- <2->: slide specificatie
- \uncover:
 Leesbaar maken
- \only: Tekst laten verschijnen
- \alert: Tekst benadrukken
- \textit:
 Tekstopmaak toepassen

Overlays in opsommingen

Slidespecificaties

\item<2> Enkel op slide 2

item<-4> Tot en met slide 4

 $\left(-3-5 \right)$ Van slide 3 tot 5

\item<2-> Vanaf slide 2

\item<-2|alert@4> Combinatie

Slide 12345

- Enkel op slide 2
- ► Tot en met slide 4
- Van slide 3 tot slide 5
- Vanaf slide 2
- Tot slide twee en op slide 4 benadrukt

Overlays in opsommingen

Automatische specificaties

\begin{itemize}[<+->]

\item Items automatisch

\item één voor één

\item laten verschijnen

\end{itemize}

- Items automatisch
- één voor één
- ► laten verschijnen

Kruisverwijzingen in beamer

Labels op specifieke slides

```
\hypertarget <1> {label1} {tekst1}
\hypertarget <2> {label2} {tekst2}
\hyperlink {label1} {tekst}
```

- \hypertarget<1>{label1}{tekst1}
 - <1>: slide die label bevat
 - {label1}: onzichtbaar label
 - {tekst1}: bijhorende tekst
- \hyperlink{label1}{tekst}
 - {label1}: bestaand label
 - {tekst}: aanklikbare tekst

Handouts maken

Beamer vs. handout \documentclass[handout]{beamer} $\Lambda t Begin Section {...}$ \begin{document} \onlv<beamer|handout>{...} \begin{frame}[label=overzicht] \againframe{overzicht}

- Standaard: elke slide is één fysieke pagina
- Optie handout: slechts één pagina per frame
- Slide-specificaties handout: enkel in de handout
- Nuttig om inhoudstafel of specifieke slides te hernemen

Wetenschappelijke poster met kulakposter

Kolommen op een poster \usepackage{multicol} \begin{multicols}{2} Kolom 1 \columnbreak Kolom 2 \end{multicols}

- Gebaseerd op sciposter-klasse.
- Kolommen met multicol-pakket:
 - multicols-environment kan genest worden
 - kolommen automatisch gebalanceerd, manueel met \columnbreak
- Zo weinig mogelijk doorlopende tekst, zo veel mogelijk afbeeldingen
- Floats zelf positioneren.

KU Leuven en Kulak huisstijl: bestanden

Beschikbare documentklassen:

- kulakarticle, eenzijdig, eenvoudige hoofding
- kulakreport, tweezijdig, voorblad en achterflap
- kulakposter, A3 tot A0, landscape of portrait-poster
- kulakbeamer, beamer- en handout-klasse

KU Leuven en Kulak huisstijl: installatie

Zie readme.pdf (ook voor Mac OS X/Linux))

- Kopieer de texmf-submap kulak naar c:\texlive\texmf-local\tex\latex\local
- Start het programma TeX Live Manager via Start, All programs, TeX Live yyyy, TeX Live Manager
- ► Klik op Actions, Update filename database

KU Leuven en Kulak huisstijl: gebruik

Zie readme.pdf en meegeleverde templates

Voor documentklassen:

\documentclass[a4paper,kulak]{kulakarticle}

► Voor beamersjabloon:

\documentclass[aspectratio=169,kulak,t]{kulakbeamer}

Templates instellen in TeXStudio

Eigen template maken:

- Schrijf minimaal .tex-bestand
- ► Klik op File, Make Template...

Kulak-templates installeren:

Plaats inhoud van Templates-map in
C:\users\<user>\AppData\Roaming\texstudio\templates\user
~/.config/texstudio/templates/user

Template openen:

Klik op File, New From Template...

Spellingscorrectie in TeXStudio

Woordenlijst downloaden en installeren:

- ▶ Per gewenste taal OpenOffice-add on downloaden, http://extensions.openoffice.org/dictionaries
- Voorkeuren in TeXStudio instellen via Options, Configure TeXStudio, General, Dictionaries
- ► Taal per taal toevoegen via Import dictionary... en gewenste .oxt-bestand selecteren

Taal van document instellen

- Selecteer juiste taal rechts onderaan TeXStudio-scherm
- ▶ Klik op Insert Language as TeX comment

Meer informatie

- ► The not so Short Introduction to LATEX2e:

 De beste introductie tot LATEX
- ► The BEAMER class: Uitgebreide handleiding bij BEAMER, Sectie 3, *Euclid's Presentation*, is goede introductie
- ► The TikZ & PGF Packages: Handleiding bij tekenpakket, Deel I, Tutorials and Guidelines, is goede introductie
- ► The Comprehensive TeX Archive Network: Uitgebreide databank met handleiding bij elk pakket.